

Nr 204.

Av herr **Pettersson, Ivar**, och herr **Tjällgren**, i anledning av *Kungl. Maj:ts förslag till förordningar om allmän fastighetstaxering samt om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid allmän fastighetstaxering år 1922.*

Uti Kungl. Maj:ts propositioner nr 214 och 215 föreslås antagande av författningar för allmän fastighetstaxering samt om taxeringsmyndigheter och förfarande vid allmän fastighetstaxering år 1922.

Den först nämnda författningen avser att vid uppskattningen av fast egendoms värde väsentligt förändrade grunder skola läggas till grund vid värdesättningen emot vad hittills varit gällande. Huruvida de föreslagna bestämmelserna komma att leda till en jämn och rättvis taxering, är svårt att bedöma, då de i väsentliga delar grunda sig blott på beräkningar. Förslaget angiver, att saluvärdet och betalda köpeskillingar, med vissa modifieringar, skola läggas till grund för värdet, men i de fall, då skogsmark och skog tillhöra fastigheterna, komma köpeskillingarne att få underordnad betydelse, alldenstund värdet, varmed dessa delar skola ingå i taxeringsvärdet, helt bestämmas genom avkastningsberäkningar. Det är icke meningen att förkasta principen om avkastningsberäkningar för bestämmande av fast egendoms värde, tvärtom vore det önskligt, att sådant beräkningssätt komme till användning även för den odlade jorden, som användes till jordbruk.

Som saken nu föreligger må det dock framhållas, att materialet, som skulle medgiva inträngande i frågan rörande skogsmarkens och skogens taxering, är tämligen ogripbart, och det må vara tillåtet framhålla, att det måste litas till tro på deras auktoritet, som utarbetat förslaget.

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 3 saml. 74 häft. (Nr 204.)

Då emellertid 1920 års riksdag fastslog, att ny fastighetstaxering skulle äga rum 1922, och då erforderlig tid för provtaxeringar i vidare omfattningar ej kunnat medhinnas, så kan väl riksdagen nu nödgas att för sagda taxering i huvudsak, om ock icke i alla delar, antaga det framlagda förslaget, oaktat det måste framstå som ett experiment, dock utan att genom förslagets godtagande något som helst godkännande även av de principer, varpå detsamma byggts, för framtiden givits.

Liknande gäller om propositionen nr 215, med förslag till förordning om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid allmän fastighetstaxering. Även denna förordning avser att gälla endast för 1922 års fastighetstaxering, men av vissa uttryck i den motivering, som återfinnes i propositionen, framgår, att det vid utarbetningen avsetts att härigenom bilda en grundval för blivande lagstiftning om fastighetstaxering. Vad det formella förfarandet angår, så synes förslaget vilja beträffande landsbygden i väsentliga delar återföra, vad som tidigare tillämpats, nämligen en första instans, som upprättar förslag, och en andra instans såsom fastställande, och emot detta torde bärande anmärkningar skäligen ej kunna göras.

Såsom allmänt intryck framgår dock ur förslaget, att det är fråga om att taxeringarne skola slutligen överlämnas att till väsentligaste del handhavas av ämbetsmän, och med icke blott inskränkning, utan ett allt vidare undandragande från den självtaxering, som dock i grundlag tillförsäkrats det svenska folket ej blott som en form, utan som en bärande princip.

Första grunden för taxeringen skall, enligt förslaget, läggas vid sammanträden inför länsstyrelsen, uti vilka sammanträden, utom de av landstinget valda ledamöterna, skola deltaga av länsstyrelsen utsedda ordförandena och ledamöterna i de olika nämnderna och dessutom personer, som länsstyrelsen har att tillkalla, vilka senare ej skola hava med taxeringsarbetet att skaffa. Det kan icke förbises, att de personer, som få det största ansvaret för den grundläggande utredningen — de kommunvalda ledamöterna i beredningsnämnderna — bliva ställda utom dessa sammanträden, vid vilka värderingsgrunderna skola förberedelsevis fastslås. I och för sig bliva dessa sammanträden, vad det vill synas, rätt dyrbara och ur kostnadssynpunkt kan det ifrågasättas, om de särskilt uti län med olikartade och växlande förhållanden, borde hållas. Om emellertid bestämmelsen härom, som återfinnes i 4 §, bör bibehållas så bör ingen tvekan råda om att kommunvalda ledamöter böra vara tillstädes. För att emellertid mildra något av de farhågor, som uttalats om för stort deltagande, kan man för-

söksvis få nöja sig med att en ledamot från varje beredningsnämnd tillstädeskommer, vilken ledamot nämnden inom sig då bör få utse, och föreslås förändring i lagtexten för möjliggörande av sådant förfaringsätt.

Beredningsdistriktens storlek är en viktig del för det blivande taxeringsarbetet, och det måste läggas synnerlig vikt på, att förutsättningar för god kännedom om förhållandena inom distriktet komma att finnas inom vederbörande nämnder; förslaget siktar i viss mån på sammanslagning av kommuner i stora distrikt. Att möjlighet till sådan sammanslagning, då det gäller små kommuner, bör finnas, är påtagligt, men sådan sammanslagning bör dock ske med god urskiljning, och för att giva uttryck häråt bör lagtexten givas en något försiktigare formulering. Det må ock framhållas, att endast två personer knappast i något fall kunna besitta tillräcklig kännedom om en kommuns förhållanden, och icke mindre kommer det att vid valen falla sig svårt att komma överens om personvalet, där stridiga intressen göra sig gällande om ett så litet antal skola utses. För att få bästa möjliga sammansättning och nödig personkännedom, bör tre vara minsta antal ledamöter, som från kommun bör utses. Med detta förslag avses ingalunda att en för uppdraget att vara ordförande lämplig person skulle förhindras att deltaga i taxeringsarbetet på ett större område i denna egenskap, alldenstund hinder icke bör möta att samma person kan vara ordförande i flera beredningsdistrikt. Bestämmelsen om olika yrkesgruppers fördelning i nämnderna kan knappast, med hänsyn till vad i övrigt stadgas om antalet ledamöter, ortskännedom och lämplighet, böra finnas.

Stadgandet i 7 §:s senare del om länsstyrelsens rätt att i vissa fall utse ledamöterna i beredningsnämnd, måste betecknas som en typisk ämbetsmannatanke, vilken bör bestämt avvisas, helst som grundlagens stadgande i § 113 regeringsformen tydligt pekar på folkvalda taxeringsmän.

Taxeringsnämnderna få enligt förslaget en ganska omfattande uppgift, och deras sammansättning utgör därför en central del uti det hela. Det framgår, att de för frågans förberedande tillkallade sakkunniga icke varit ense i denna del. I detta sammanhang förtjänar påpekas, att uti taxeringsnämnderna, som funnos före år 1908, vilka tydligen fått stå som förebild för förslaget, voro alla ledamöterna valda av kommunerna och att dessa nämnder t. o. m. inom sig själva valde ordförande. Det allmännas rätt bevakades av vederbörande kronofogde, såsom kronoombud, varjämte härads-skrivare dels tjänstgjorde som längd- och protokollsförare och dels hade rätt att göra erinringar beträffande taxeringen. Bevillningsberedningarnas ordförande brukade också närvara för att lämna upplysningar. Ingen

av dessa hade emellertid att deltaga i besluten. De sakkunniga vitsorda, att dessa taxeringsnämnder åstadkommo en jämnare och bättre taxering än vad fallet blev sedan 1907 års förordning började tillämpas; se härom sid. 23 och 24 i bilagan till Kungl. Maj:ts proposition.

Med hänvisning till grundsatsen om självstyrelse- och självbeskattningsprincipen är klart, att den sammansättning av taxeringsnämnderna, som i Kungl. Maj:ts proposition föreslås, icke bör godtagas, i vad den avser, att länsstyrelsen skall tillsätta tre av nämndens 7 ledamöter. Enklast och sannolikt bäst vore, att återgå till den gamla ordningen, men då landstingen allt mer och mer få för länet gemensamma ekonomiska frågor till handläggning och länen bliva i större utsträckning förvaltningsenheter, så kunna skäl tala för förslaget om landstingens tillsättande av ledamöter; likaså kunna lämplighetsskäl tala för, att beredningsnämndsordföranden får deltaga i ärenden, som tillhöra hans distrikt. Skola nämnderna tillföras någon ytterligare ledamot, som icke skall utses genom vanligt val i distriktet, så bör den i varje fall ej utses av länsstyrelsen; såsom en lämplig valkorporation framstå osökt hushållningssällskapens förvaltningsutskott inom sina respektive verksamhetsområden, och det måste få anses vara så mycket lämpligare, som de allt mer och mer tagits i anspråk för utseende av ledamöter i nämnder av olika slag av allmän natur. Det må erinras, att så sker till skogsvårdsstyrelse, veterinärstyrelse, kronodomänvärderingar m. m. samt att de vid dessa val hava att utse ledamöter till samma antal som landstingen. Om hushållningssällskapets förvaltningsutskott får att tillsätta till exempel en ledamot i fastighetstaxeringsnämnden, så bör han i nämnden intaga samma ställning som de av landstinget valda ledamöterna. Att uti en nämnd, där tre ledamöter valdes på helt annat sätt, och en fjärde, nämligen beredningsnämndsordföranden, ingår på grund av förordnande från länsstyrelsen, förutsätta, att vederbörande kommuner skulle tillerkännas så liten representation som två ledamöter, måste anses otillfredsställande; dels på grund att otillräcklig hänsyn till kommunens intressen i taxeringsförrättningen härigenom tillgodoses och dels med hänvisning till de förhållanden, som ovan anförts rörande valet till beredningsnämnd, måste tre ledamöter anses vara en måttlig fordran som bör tillerkännas kommunerna i dessa taxeringsnämnder. Med en sådan sammansättning av nämnden måste dock givetvis det allmännas intresse bevakas genom ett kronoombud, som utses av länsstyrelsen. Även i så sammansatta nämnder synes utseendet av ordförande att leda förhandlingarne böra lämnas åt länsstyrelsen, då annars svårigheter möjligen

skulle möta för detta val. För förebyggande av brist på lämpliga personer till ordförandeplatserna, bör frihet finnas för länsstyrelsen att antingen förordna någon av de valda ledamöterna, som skola delta i taxeringsarbetet i hela distriktet till ordförande, eller ock förordna att kronoombudet skall leda förhandlingarna. Då kronoombudet leder förhandlingarna som ordförande, bör han såtillvida få rätt att delta i nämndens beslut, att han tillerkännes utslagsröst vid lika röstetal. Vid det sammanträde, som taxeringsnämnden skall hålla enligt 14 §, innan taxeringsarbetet börjar, synes det icke möta något hinder för att de kommunvalda ledamöterna i nämnden få delta; att det är av vikt att även deras mening inhämtas vid detta tillfälle måste ligga i öppen dag.

Departementschefen har i sitt yttrande till statsrådsprotokollet varit inne på denna fråga, men på anförda skäl icke ansett sig böra föreslå denna bestämmelse.

Om stadgandet 14 § 2 mom. första stycket avser att behandlingen, som där föreskrives om jämkningar, skall innefatta slutgiltiga beslut, då bliva de kommunvalda ledamöterna helt avkopplade från den viktigaste delen av nämndens uppgift, och det vill synas som om detta förfaringssätt skulle rätt väsentligt komma i strid med 15 §. Däremot vill det synas, som om det åtminstone kunde vara avsett med det förstnämnda stadgandet, att där uppräknade ledamöterna av nämnden hade att taga principståndpunkt, så gott det sig göra låter vid denna tidpunkt av förrättningen, till spörsmålet om behöfliga jämkningar, och det är svårt att förstå att närvaron av de kommunvalda ledamöterna skulle försvåra ett sådant principståndpunktsstadgande för de övrigas del. Att de kommunvalda ledamöterna skulle bliva i majoritet, måste vara rätt betydelselöst, om det hela endast betyder en anteckning till protokollet av en personlig uppfattning. Från de kommunvalda ledamöternas sida måste det dock komma att te sig rätt besynnerligt, om de skulle få hålla sig utanför lokalen så länge första stycket tillämpades, men så bliva inkallade, då andra stycket började tillämpas i 14 § 2 mom. Det är visserligen ej förbisett, att departementschefen icke avsett ett sådant tillvägagående, men hans motivering torde bliva okänd för de flesta taxeringsnämnder, och avfattningen i lagtexten gör dock en sådan tolkning möjlig.

Med stöd av vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen ville med bifall i huvudsak till
Kungl. Maj:ts förslag dock för sin del antaga nedan-
nämnda paragrafer i följande ändrade lydelse:

§ 4.

Före den 20 oktober 1921 — — — av länets landsting och hushållningssällskaps förvaltningsutskott jämte valda ombud för beredningsnämnderna, sammanträde — — — vid fastighetstaxeringen.

För sådana trakter — — — tillkallas.

§ 5.

Fastighetstaxeringen — — — ej heller *tre* från varje distriktet tillhörande kommun.

Länsstyrelsen — — — två eller, när särskilda skäl därtill föranleda, flere — — — beredningsdistrikt.

§ 6.

Ordförande — — — länsstyrelsen.

Ledamöter — — — bosatta personer med god kännedom om jordbruks- och fastighetsförhållandena inom detsamma. Vid valet — — — att förefinnas.

§ 7.

Val — — — beredningsnämnden, och åligger det denne att ofördröjligen sammankalla de valde för att inom sig utse en ledamot att jämte ordföranden delta i det i § 4 omnämnda sammanträdet.

Besvär — — — myndighetens beslut. Över länsstyrelsens beslut må klagan icke föras.

§ 12.

Fastighetstaxeringen — — — distrikt. Fastighetstaxeringsnämnd skall bestå på landet av sju och i stad av fem ledamöter, varjämte av länsstyrelsen förordnas ett kronombud att delta i överläggningarna, men ej i besluten, där ej annat följer av stadgandet i § 13 mom. 2, dock med rätt att i varje fall få sin särskilda mening antecknad såväl till protokollet som i de upprättade längderna.

Fastighetstaxeringsdistrikt utgöres å landet av

härad, eller, där länsstyrelsen för taxeringsarbetets behöriga gång inom därtill anslagen tid finner nödigt att distriktet erhåller mindre omfattning, del av härad på sätt länsstyrelsen förordnar.

Varje stad — — — distrikt.

§ 13.

1. mom. Av ledamöterna i fastighetstaxeringsnämnd på landet äro tre fasta ledamöter och utses före 25 sept. 1921 två av landstinget och en av hushållningssällskapets förvaltningsutskott inom det område, dit distriktet hör, samt fyra andra ledamöter, av vilka tre väljas av kommunalstämma — — — dessa och en utgöres av vederbörande — — — eller, om han tillhör de valda ledamöterna och förordnats — — — ställe. De tre fasta ledamöterna — — — och de fyra andra allenast då — — — beredningsdistrikt.

Kommunernas — — — kommunen.

2 mom. Till ordförande i fastighetstaxeringsnämnd på landet förordnar länsstyrelsen antingen en av de fasta ledamöterna eller, om så finnes lämpligare, kronombudet. Är kronombud förordnad till ordförande, må han, där utslagsröst tillkommer ordföranden, begagna denna, ehuru eljest ej röstberättigad.

3 mom. Ledamöterna i fastighetstaxeringsnämnd i stad väljas av stadsfullmäktige — — — 1921. Till ordförande förordnar länsstyrelsen antingen en av ledamöterna eller, om så finnes lämpligare, kronombudet, och gäller i ty fall vad i mom. 2 stadgats.

4 mom. Vid — — — kännedom om jordbruks- och fastighetsförhållandena — — — distriktet.

§ 14.

2 mom. Innan — — — kalla de fasta ledamöterna ävensom kronombudet och samtliga — — — beredningsdistrikten och taxeringsnämndernas kommunvalda ledamöter till ett — — — såväl taxeringsnämndens ordförande som beredningsnämndsordförandena

3 mom. Ordförande — — — landet.

Är — — — ledamöterna samt kronoombuden till sammanträde — — — staden.

§ 15.

Beslut — — — ävensom en fast och en kommunvald — — — ordföranden.

Uppstå — — — ordföranden och kronombudet
samt i taxeringsnämnd — — — antecknas.

§ 19.

Prövningsnämnd — — — arbeten, dock ej krono-
ombud, dels ock bland — — — som tillsatts av läns-
styrelse, av landsting eller hushållningssällskaps förvalt-
ningsutskott, samt av kommuner — — — nämnden.

§ 22.

2 mom. Omedelbart — — — landstingets och hushållningssällskapets förvaltningsutskotts val av — — — personer, som sålunda blivit valda, varjämte länsstyrelsen — — — som jämlikt § 7 mom. 1 och § 13 mom. 1 — — — företagas.

§ 24.

1 mom. Ersättning — — — samt de av länsstyrelsen förordnade kronoombuden, arvoden — — — medel.

5 mom. Av — — — ångfartyg.

De av — — — sammanträde.

Av hushållningssällskaps förvaltningsutskott utsedda ledamöter i taxeringsnämnd åtnjuta av landstingsmedel lika ersättning som landstingsvalda ledamöter.

Stockholm den 12 april 1921.

Ivar Pettersson.

L. Tjällgren.